

СТАНОВИЩЕ

От проф. Ирена Георгиева Василева, д.н., НБУ, професионално направление 2.1. Филология, за придобиване на научната степен „доктор“ по професионално направление 2.1. Филология, с кандидат Лина Милошевска.

Заглавие на дисертацията: **„Изследване на англицизмите в журналистическите корпуси в Северна Македония чрез инструменти за корпусен анализ“**, представена за присъждане на образователно-научната степен „доктор“ в професионална област **2.1 „Филология“**, докторска програма **„Общо и сравнително езикознание“**.

1. Обща оценка на дисертацията

Дисертацията, представена от Лина Милошевска, разглежда важна и актуална тема в съвременната лингвистика, а именно влиянието на лексикалните заемки от английски език върху македонския език, както се отразява в журналистическия дискурс. Разположена на пресечната точка между контактната лингвистика, корпусната лингвистика, социолингвистиката и лексикалните изследвания, дисертацията проучва диахронното развитие на англицизмите в македонския език чрез специално създаден корпус, състоящ се от журналистически текстове, публикувани в седмичното списание „Капитал“ през периода 2000–2020 г.

Темата на дисертацията е актуална както от теоретична, така и от практическа гледна точка. Английският език се е превърнал в доминиращ международен език в областта на икономиката, технологиите, медиите и популярната култура, а влиянието му върху европейските езици продължава да стимулира широка научна дискусия. Въпреки че са проведени многобройни корпусни изследвания за основните европейски езици, подобни проучвания за македонския език остават относително ограничени. Следователно дисертацията запълва явна празнина в съществуващата литература, като предоставя изчерпателно количествено и качествено изследване на английските лексикални заемки в рамките на двадесетгодишен период.

Дисертацията се състои от четири глави, предшествани от въведение и последвани от заключения, приложения и изчерпателна библиография. Цялостната структура е логична и съответства на приетите стандарти за докторски дисертации по лингвистика. Последователността от теоретичните разсъждения през методологическата концепция до емпиричния анализ и интерпретацията е методична и улеснява разбирането на изследователския процес.

Дисертацията демонстрира значителен обем самостоятелни изследвания, техническа компетентност в съставянето и анализа на корпуси, както и запознатост както с международната, така и с македонската научна литература.

2. Оценка на изследователския проблем, целите и научната значимост

Изследователският проблем е ясно формулиран и убедително обоснован. Кандидатката отбелязва липсата на широкомащабни диахронични корпусни изследвания на англицизмите в македонския журналистически дискурс и убедително доказва, че съществуващите изследвания са използвали предимно описателни или синхронични подходи.

Основната цел – да се проучи количествено и качествено развитието на англицизмите в македонския журналистически език между 2000 и 2020 г. – е ясно формулирана и последователно преследвана в цялата дисертация. Конкретните изследователски задачи са логично изведени от общата цел и съответстват на използваните методологически процедури. Дисертацията успешно съчетава

съставянето на корпус, лексикалната идентификация, количествения анализ и качествената интерпретация в рамките на единна аналитична рамка.

Научната значимост на темата е безспорна. Все по-голямото проникване на английския език в националните езици се превърна в един от централните въпроси в съвременната контактна лингвистика, докато корпусните лингвистични подходи значително разшириха методологичните възможности за изследване на лексикалните промени. Чрез прилагането на тези подходи към македонския език дисертацията допринася с ценни емпирични данни към един сравнително слабо проучен лингвистичен контекст.

3. Оценка на теоретичната рамка

Теоретичната рамка показва задълбочено познаване на съответната литература в областта на езиковия контакт, лексикалните заемки, корпусната лингвистика, семантичната промяна и лексикалната иновация. Дисертацията се опира на широк спектър от международни научни изследвания, включително класическите трудове на Хауген, Хок и Джоузеф, Ѓорлах и Майърс-Скотън, както и по-новите приноси на Ониско, Шмид, Пулчини и други. Не по-малко ценно е систематичното представяне на предишни изследвания, посветени на македонския език, което успешно вписва дисертацията в националната научна традиция. Особено подходящо е съчетаването на теориите за семантичната промяна със съвременните подходи към лексикалната конвенционализация, институционализация и лексикализация. Тези концепции осигуряват подходяща концептуална основа за интерпретиране на емпиричните резултати.

Независимо от това, теоретичното обсъждане е предимно описателно. Въпреки че са представени многобройни теоретични подходи, сравнително малко критично обсъждане е посветено на съответните им предимства, ограничения или приложимост към настоящото изследване. Алтернативните теоретични перспективи, включително лингвистиката, основана на употребата, когнитивните подходи към лексикалното заемане, езиковата идеология или социокултурните модели на глобализацията, залягат в ограничен обем. Вследствие на това теоретичната рамка понякога функционира по-скоро като изчерпателен преглед на литературата, отколкото като критичен синтез, водещ пряко към аналитичната рамка, възприета в дисертацията.

Друг проблем се отнася до концептуализацията на лексикалната интеграция. Дисертацията има тенденция да разглежда честотата като основен показател за интеграция. Макар че честотата в корпуса несъмнено предоставя ценни данни, лексикалната интеграция е многоизмерен процес, включващ структурна адаптация, възприятие от страна на говорещия, комуникативни конвенции, институционално приемане и психолингвистично утвърждаване. По-изчерпателно обсъждане на тези измерения би укрепило теоретичната основа на изследването.

4. Оценка на методологията

От методологическа гледна точка дисертацията демонстрира един от най-силните си аспекти. Създаването на специализиран диахроничен корпус, съдържащ над 2,2 милиона лексеми, представлява значително научно постижение. Решението да се съставят два корпуса от едно и също издание гарантира жанрова последователност и свежда до минимум вариациите, произтичащи от редакционни различия. Процедурите за подготовка, предварителна обработка, кодиране, нормализация и аотиране на корпуса са описани достатъчно подробно, за да позволят възпроизвеждане на изследването.

Използването на AntConc, TagAnt и MATLAB е подходящо за целите на изследването. Комбинацията от автоматизиран анализ на корпуса с ръчна проверка значително повишава надеждността на набора от данни. Критериите за идентифициране на англицизмите като цяло са добре дефинирани. Ясно формулираните критерии за включване и изключване допринасят за методологичната прозрачност и улесняват последващата интерпретация на резултатите.

Дисертацията също така демонстрира осъзнаване на предизвикателствата, породени от неравномерния размер на корпусите, и при сравняването на двата корпуса правилно се използват нормализирани честотности, а не сурови честотности.

Въпреки това няколко методологически въпроса заслужават по-задълбочено разглеждане. Първо, изключителното разчитане на една-единствена журналистическа публикация неизбежно ограничава представителността на резултатите. „Капитал“ е преди всичко бизнес и икономическо списание, чийто езиков профил не може непременно да се счита за представителен за македонския журналистически дискурс като цяло. Следователно заключенията трябва да се тълкуват предимно във връзка с този конкретен регистър.

Второ, изборът на само два хронологични момента предоставя полезно сравнение, но не отразява напълно динамиката на лексикалната промяна през изминалия двадесетгодишен период. Включването на междинни корпуси би позволило по-нюансиран анализ на еволюцията на моделите на заемане.

Трето, дисертацията би спечелила от по-широко прилагане на процедури за инференционна статистика. Въпреки че нормализираните честоти представляват подходяща основа за сравнение, включването на тестове за статистическа значимост (например тестове за логаритмична вероятност или хи-квадрат) би предоставило допълнителна подкрепа за наблюдаваните разлики.

Накрая, тъй като идентифицирането на англицизмите изисква субективна преценка, методологичната надеждност би могла да бъде допълнително засилена чрез включването на съгласуваност между анотатори или други показатели за надеждност на кодирането. Тези забележки обаче не намаляват общото методологично качество на изследването.

5. Оценка на емпиричния анализ

Емпиричните глави представляват основния научен принос на дисертацията. Количественият анализ убедително демонстрира съществено увеличение на честотата на англицизмите в периода 2000 - 2020 г. Разграничението между честота на типа, честота на токена, нормализирана честота и дистрибуционен анализ отразява задълбочено разбиране на методологията на корпусната лингвистика.

Обсъждането на лексикалната продуктивност, семантичната промяна, контекстуалното преформулиране и ортографската адаптация значително обогатява количествените резултати, като ги поставя в контекста на по-широки лингвистични процеси. Особено ценен е анализът на семантичното стесняване, контекстуалната специализация и лексикалната продуктивност, който илюстрира, че заимстваната лексика претърпява систематична адаптация в езика-приемник, а не просто лексикален трансфер. Изследването на правописните вариации и съставните думи със смесена азбука представлява още един забележителен принос, който илюстрира съвременните тенденции в македонския журналистически език в условията на глобализация. Интерпретацията на промяната в дискурса - от постсоциалистическия икономически преход към дигитализацията, глобализацията и комуникацията, свързана с пандемията - е правдоподобна и се подкрепя от доказателствата в корпуса.

В критичен план, някои интерпретации понякога излизат извън рамките на това, което емпиричните данни могат да докажат категорично. Например, класифицирането на конкретни лексикални единици като институционализирани или лексикализирани се основава предимно на честотата им в корпуса и включването им в речници. Въпреки че това са важни показатели, сами по себе си те не предоставят достатъчно доказателства относно когнитивните представи на говорещите или социолингвистичното им приемане.

По същия начин няколко по-широки социокултурни интерпретации биха спечелили от по-предпазлива формулировка. Данните от корпуса могат да покажат езикови модели, но не могат самостоятелно да установят причинно-следствени обяснения за езиковата промяна. Като цяло обаче

аналитичните процедури са изпълнени внимателно и заключенията остават като цяло добре подкрепени от емпиричните данни.

6. Научни приноси

Дисертацията съдържа няколко оригинални научни приноса.

Първият и може би най-значимият принос е съставянето на мащабен, специално създаден диахроничен корпус на македонския журналистически език, подходящ за изследване на лексикалните заемки.

На второ място, дисертацията предоставя първото систематично количествено измерване на дела, честотата и разпределението на англицизмите в македонския журналистически дискурс в рамките на две десетилетия.

На трето място, изследването съчетава количествен корпусен анализ с качествено проучване на семантичните промени, контекстуалните вариации, лексикалната продуктивност и ортографската адаптация. Ръчно проверената база данни с над четири хиляди англицизми представлява важен ресурс за бъдещи лингвистични изследвания.

Дисертацията предоставя също така полезни емпирични данни за лексикографията, езиковото планиране и бъдещи корпусни изследвания на македонския език.

В същото време трябва да се отбележи, че редица изводи потвърждават тенденции, документираны по-рано в изследвания на други европейски езици. Поради това оригиналността се състои предимно в разширяването на тези наблюдения към македонския език чрез систематичен емпиричен анализ, а не в предлагането на фундаментално нови теоретични обяснения.

7. Критични забележки

Наред със значителните си достойнства, дисертацията има и няколко недостатъка, които следва да бъдат отстранени в бъдещи публикации. Прегледът на литературата, макар и обширен, остава предимно описателен и би спечелил от по-критично съпоставяне с конкурентни теоретични перспективи. Дизайнът на корпуса, макар и методологично обоснован, ограничава възможността за обобщаване на резултатите, тъй като е анализирана само една журналистическа медия. Емпиричният анализ се основава предимно на описателна статистика и би бил подсилен чрез по-широко прилагане на процедури за инференционна статистика.

Някои понятия, по-специално конвенционализация, институционализация и лексикализация, изискват по-прецизна операционализация, за да се направи ясно разграничение между индикаторите, основани на корпуса, и по-широките социолингвистични процеси. Дисертацията съдържа и известна степен на повторение, особено във въвеждащите глави, където целите на изследването, неговата значимост и методологичните процедури се повтарят на няколко пъти.

Накрая, някои формулировки понякога изглеждат по-категорични, отколкото оправдават емпиричните данни. Изрази като „изследването показва“ или „потвърждава“ в някои случаи биха могли да бъдат заменени с по-предпазливи формулировки, отразяващи ограниченията, присъщи на изследванията, основани на корпуси. Тези забележки обаче се отнасят по-скоро до въпроси на усъвършенстване, отколкото до фундаментални слабости.

8. Заключение

Дисертацията, представена от Лина Милошевска, представлява съществено, внимателно изпълнено и научно ценно самостоятелно изследване. Изследването разглежда важен лингвистичен проблем, като използва съвременна корпусно-лингвистична методология, и предоставя значителен обем оригинални емпирични данни относно развитието на английските лексикални заемки в македонския журналистически дискурс.

Кандидатката демонстрира задълбочени познания по съответната литература, солидна

методологична компетентност, способност за съставяне и анализ на големи корпуси, както и умение да интерпретира емпиричните резултати в рамките на подходяща теоретична рамка.

Въпреки някои теоретични и методологически ограничения, които са характерни за изследвания от такъв мащаб и не намаляват общата им научна стойност, дисертацията дава значителен принос към македонската лингвистика, контактната лингвистика и корпусните изследвания на лексикалните заемки. Изследването отговаря на общоприетите критерии за докторски дисертации в областта на лингвистиката и представлява оригинален научен принос.

9. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Статиите, свързани с дисертационния труд отразяват работата по него и са публикувани в списания и сборници с висока репутация.

В заключение, предвид научните достойнства на дисертацията, оригиналността на изследването, демонстрираната от кандидатката методологична компетентност и значимостта на получените резултати, считам, че дисертацията напълно отговаря на изискванията за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ в професионална област 2.1 „Филология“, докторска програма „Обща и сравнителна лингвистика“.

Ето защо препоръчвам на уважаемите членове на научното жури да гласуват „за“ присъждането на образователната и научна степен „доктор“ на Лина Милошевска.

Дата: 17.07.2026 г.

Подпис: Ирена Василева